

BURSA'DAKİ EN BÜYÜK 250 FİRMANIN SEKTÖREL AÇIDAN FİNANSAL ANALİZİ (2009)

Prof.Dr. İbrahim Lazol

1. Giriş

Bursa'daki (Net Satışlar açısından) en büyük 250 firmanın finansal bilgileri analiz edilirken dinamik analiz yapılacak, yani 2009 verilerinden elde edilen bilgiler önceki dönemlerle de karşılaştırılarak yorumlanacaktır.

Bu analizde sözkonusu 250 firmanın finansal bilgileri toplu olarak kullanılacak ve sektörel olarak Bursa bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin finansal performansı hakkında genel bir fikir ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Analizimizde sözkonusu 250 firmanın 2009 dönem sonu bilanço ve ilgili dönem gelir tablosu bilgileri kullanılacaktır.

Aşağıda, 250 firmanın likidite, varlık - kaynak yapısı, varlık kullanımı, karlılık durumu ve yarattığı katma değer üzerinde durulacak, bu konularda sektörel durum tespiti yapılacaktır.

Sözkonusu finansal analiz sonuçları, 2005, 2006, 2007 ve 2008 yılları için elde edilen finansal bilgilerle karşılaştırılarak yorumlanacak ve esas itibariyle 2009 yılı finansal durumu değerlendirilecektir.

2009 yılı yaratılan katma değeri daha iyi yorumlayabilmek için, işletmelerin 1998-2008 dönemine ait yarattığı yıllık katma değer bilgileriyle, daha uzun bir trend olarak sunulacaktır.

Ancak, her ne kadar karşılaştırmalı bir analiz yapılırsa da, buradaki listeye giren en büyük 250 işletmenin yıldan yıla yavaş da olsa değiştiği göz önünde tutulmalıdır. Bu değişim de analizin bir parçasıdır.

2. Bilanço Yapısı ve Gelir Tablosu Bilgileri Açısından Sektörel Durum

2009 yılında Bursa bölgesinde ciro açısından en büyük 250 firma arasına girenlerin sayıları ve sektörler itibariyle bilanço bilgileri aşağıdaki gibidir (T1).

Tablo 1: Sektörler İtibariyle Toplam Bilanço Büyüklükleri

Firma Sayısı	10	38	26	58	65	53	250
2009	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
Dönen Varlıklar	2,245,777,011	1,601,095,292	1,572,465,978	1,842,637,304	4,618,973,865	2,627,398,258	14,508,347,708
Duran Varlıklar (net)	777,267,795	1,057,259,273	1,457,875,477	1,552,997,125	4,205,404,449	2,371,363,910	11,422,168,029
Aktif Toplamı	3,023,044,806	2,658,354,565	3,030,341,455	3,395,634,429	8,824,378,314	4,998,762,168	25,930,515,737
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	1,250,959,646	873,358,638	1,004,154,676	1,433,801,650	4,022,202,690	1,895,986,691	10,480,463,991
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	854,796,421	482,748,851	408,922,498	403,482,868	1,525,426,243	488,253,700	4,163,630,581
Öz Sermaye	917,288,739	1,302,247,076	1,617,264,281	1,558,349,911	3,276,749,381	2,614,521,777	11,286,421,165
Pasif Toplamı	3,023,044,806	2,658,354,565	3,030,341,455	3,395,634,429	8,824,378,314	4,998,762,168	25,930,515,737
Toplamdaki aktif/pasif payı	11.66	10.25	11.69	13.10	34.03	19.28	100
Çalışan Sayısı	978	14,516	8,067	13,756	35,256	24,030	96,603

Yukarıdaki bilanço bilgilerinden 250 firmanın varlık toplamı **25.930.515.737 TL** olarak görülmektedir. Bu firmalar arasında varlık yatırımının en yüksek olduğu sektör %34.03 ile otomotiv ana ve yan sanayi olarak görülmekte, bunu 2. sırada %19.28 ile tekstil izlemektedir. Ancak, tekstil sektörü kullandığı varlık yatırımı bakımından gerileme göstermektedir.

Tekstil varlık kullanımı 250 en büyük firma araştırmasında 2006 da %28,70; 2007 de %25,09; 2008'de %21,50 idi. 2009 a gelindiğinde 250 firma içindeki payı bakımından azalışın sürdüğü görülmektedir.

2009 yılı firma ortalama bilanço büyüklükleri aşağıdaki gibi hesaplanmıştır (T2).

Tablo 2: Sektörlerin (Firma Başına) Ortalama Bilanço Büyüklükleri

Firma Sayısı	10	38	26	58	65	53	250
2009	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
Dönen Varlıklar	224,577,701	42,134,087	60,479,461	31,231,141	72,171,467	49,573,552	58,033,391
Duran Varlıklar (net)	77,726,780	27,822,612	56,072,134	26,321,985	65,709,445	44,742,715	45,688,672

Aktif Toplamı	302,304,481	69,956,699	116,551,594	57,553,126	137,880,911	94,316,267	103,722,063
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	125,095,965	22,983,122	38,621,334	24,301,723	62,846,917	35,773,334	41,921,856
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	85,479,642	12,703,917	15,727,788	6,838,693	23,834,785	9,212,334	16,654,522
Öz Sermaye	91,728,874	34,269,660	62,202,472	26,412,710	51,199,209	49,330,600	45,145,685
Pasif Toplamı	302,304,481	69,956,699	116,551,594	57,553,126	137,880,911	94,316,267	103,722,063

Yukarıdaki tablo işletme başına kullanılan varlık tutarını (aktif büyüklüğünü) ortaya koymaktadır. 250 firma için ortalama varlık tutarı 2009 yılında **103.722.063** TL olarak gerçekleşmiştir. Bu tutar 2007 yılında **86.475.403** TL, 2008 yılında **98.893.207** dir.

Ortalama olarak firma başına en yüksek yatırımın Enerji-Elektrik –Elektronik sektöründe yapıldığı görülmektedir. Bu sektörde ortalama firma başına varlık tutarı **302.304.480** TL’dir

Aşağıda, bilanço kalemleri arasındaki ilişkilerin daha kolay görülebilmesi bakımından bilanço dikey yüzdeleri verilecektir (T3).

Tablo 3: Sektörler İtibariyle Toplam Bilanço Ana Grup Büyüklükleri Dikey Yüzdeleri							
Firma Sayısı	10	38	26	58	65	53	250
2009	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
Dönen Varlıklar	74	60	52	54	52	53	56
Duran Varlıklar (net)	26	40	48	46	48	47	44
Aktif Toplamı	100	100	100	100	100	100	100
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	41	33	33	42	46	38	40
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	28	18	13	12	17	10	16
Öz Sermaye	30	49	53	46	37	52	44
Pasif Toplamı	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 3’ten sektörlerde varlık ve sermaye yapısının durumu net olarak görülebilmektedir.

Bu tablodan, Enerji-Elektrik-Elektronik sektöründe dönen varlık kullanımının toplam varlık yatırımı içinde %74 gibi yüksek bir oranda olduğu görülmektedir. Bu da sözkonusu işletmelere bir ölçüde daha çok kısa vadeli borçlanma olanağı sağlamaktadır.

Diğer yandan, özkaynak gücü bakımından en zayıf sektör Enerji-Elektrik-Elektronik sektörüdür. Bu sektörde, varlık yapısının dönen varlık ağırlıklı olması borç yönetmekte sorunları bir ölçüde hafifletebilir.

Genel olarak makina - metal ve tekstil sektörleri özkaynak açısından güçlü görünmektedirler.

2009 yılı satış ve dönem karı/(zararı) bilgileri aşağıdaki gibidir (T4).

Tablo 4: Sektörler İtibariyle Satış ve Kar/(Zarar) Büyüklükleri							
Firma Sayısı	10	38	26	58	65	53	250
2009	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
Net Satışlar	2,416,502,430	4,102,451,240	2,785,503,499	3,470,606,428	16,504,432,145	4,505,582,833	33,785,078,575
Yurtiçi Satışlar	2,332,240,977	3,867,613,711	2,151,303,416	3,313,468,194	10,153,092,929	3,535,586,834	25,353,306,061
Yurtdışı Satışlar	84,261,453	234,837,529	634,200,083	157,138,234	6,351,339,216	969,995,999	8,431,772,514
Dönem Karı/(Zararı)	259,135,192	213,649,292	39,751,864	127,601,435	525,013,641	204,411,501	1,369,562,925
Sektör Satış Payı	7.2	12.1	8.2	10.3	48.9	13.3	100.0
Net Satış Karlılığı (%)	10.7	5.2	1.4	3.7	3.2	4.5	4.1

250 firmanın 2008 yılında yaptığı satışların % 46,6'sını otomotiv; % 13,0'ünü tekstil sektörü yaparken, 2009 yılında bu iki sektörün toplam içindeki payı sırası ile % 48,9 ve % 13,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu iki sektörün toplam satışlardaki payı 2008'de % 59,6; 2009'da %61,2 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak iki sektörün satış içindeki payında 2008 yılına göre az da olsa bir artış yaşanmıştır.

Rakamlar bu iki sektörün Bursa bölge ekonomisi için önemini ortaya koymaktadır.

2009 yılı ortalama satış ve dönem karı/(zararı) bilgileri aşağıdaki gibidir (T5).

Tablo 5: Firma Başına Ortalama Satış ve Kar/(Zarar) Büyüklükleri							
Firma Sayısı	10	38	26	58	65	53	250
2009	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
Ortalama Net Satışlar	241,650,243	107,959,243	107,134,750	58,823,838	257,881,752	85,010,997	135,140,314
Ortalama Dönem Karı/(Zararı)	25,913,519	5,622,350	1,528,918	2,162,736	8,203,338	3,856,821	5,478,252

Tablo 5'ten, işletme başına satış büyüklüğü bakımından otomotiv lider görünmektedir. Oysa, 2008 yılında Enerji-Elektrik –Elektronik sektörü firmaları 283,034,287 TL'lık ortalama satışla lider durumdaydı. Bu değişimde Enerji-Elektrik –Elektronik sektöründe firma başına satış düşüşü etkili olmuştur.

Aşağıda, net satışlar içinde yurtdışı ve yurtiçi satışlarla dönem karı dikkate alınmıştır (T6).

Tablo 6: Sektörler İtibariyle Satış ve Kar/(Zarar) Dikey Yüzdeleri							
Firma Sayısı	10	38	26	58	65	53	250
2009	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
Net Satışlar	100	100	100	100	100	100	100
Yurtiçi Satışlar	97	94	77	95	62	78	75
Yurtdışı Satışlar	3	6	23	5	38	22	25
Dönem Karı/(Zararı)	11	5	1	4	3	5	4

2008 yılında 250 en büyük firma satışlarının %31'ini yurtdışına , %69'unu yurtiçine yaparken, 2009 yılında, Tablo 6'da görülebileceği gibi, satışların %25'i yurtdışına , %75'i yurtiçine yapılmaktadır.

Satışların oranı açısından bakıldığında, satışlarının en büyük payını yurtdışına yapan sektör %38 le otomotiv sektörüdür. Bu sektörün 2008 yılı yine en büyük 250 firma araştırmasında ihracat oranı %46,6 olduğu dikkate alınır, bu sektörde de bir ölçüde iç pazara yönelme olduğu görülebilir. Bunda dış pazarların daralması ve kur baskısının devam etmesinin etkisi düşünülebilir.

Aşağıda, 250 firmanın toplam bilanço ve gelir tablosu bilgileri kullanılarak finansal analiz yapılacaktır. Analizde elde edilen sonuçlar sektörle ilgili ortalamaları ifade etmektedir.

2.1. Likidite Açısından Sektörel Analiz

Bir işletmenin likidite gücü onun karşılaştığı finansal yükümlülükleri zamanında ve zorlanmadan karşılayabilmesiyle ilgilidir. İşletmelerin likidite açısından güçlü olması onlara önemli avantajlar sağlar. Zayıf likidite ile faaliyetlerini yürütmeye çalışan işletmeler finansal kayıplar yanında, önemli üst yönetim zaman kayıpları yaşar ve bu nedenle önemli bir maliyete katlanır.

Aşağıda işletmelerin genel olarak likidite gücünü ortaya koyan göstergelerden biri olan *Cari Oran* kullanılarak sektörler açısından likidite durumu ortaya konulacaktır.

Çok genel bir standart olarak bir işletmenin dönen varlıklarının, kısa vadeli yabancı kaynaklarının iki katı kadar olması likidite yönetiminde sorun yaşanmayacağına işaret eder. Bu ifade genel olup sektörden sektöre, hatta işletmeden işletmeye değişiklik arzeder. Bu ilişkiyi finansal analiz bakımından *Cari Oran* ifade eder. Bu oranın 1'in altına düşmesi, genel olarak likidite açısından sorunlu bir yönetimi ifade eder.

Aşağıda, 2005, 2006, 2007, 2008 ve 2009 olmak üzere 5 yıllık *Cari Oran* değerleri verilecektir (T7).

Tablo 7: CARİ ORAN=Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar								
	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon		TOPLAM
2005 YILI	1.34	1.60	1.44	1.38	1.45	1.19		1.36
2006 YILI	1.16	1.48	1.46	1.14	1.34	1.32		1.30

2007 YILI	1,16	1,59	1,44	1,42	1,29	1,31	1,35
2008 YILI	1,61	1,53	1,50	1,15	1,04	1,22	1,26
2009 YILI	1.80	1.83	1.57	1.29	1.15	1.39	1.38

T7’de görüldüğü gibi cari oran, sektörler açısından farklılık göstermekle birlikte yıllar içinde otomotiv dışında genel bir yükseliş ve dolayısıyla likidite açısından bir güçlenme dikkat çekmektedir. Bu işletmelerin finansal açıdan daha iyi yönetildiğinin göstergesi sayılabilir.

Otomotiv sektöründe yaşanan düşüş bu işletmelerde finansal sıkıntıların varlığına veya daha verimli bir dönen varlık yönetimiyle faaliyetlerini sürdürdüğüne, belki de her iki durumun birlikte oluştuğuna işaret edebilir.

Bu büyüklükler işletmelerin kendi cari oranını karşılaştırabileceği sektörel standartlar olarak kullanılabilir.

2.2. Sektörler Bakımından Finansal Yapı Analizi

Finansal yapı, işletmenin kaynak yapısını ifade eder. İşletme genel olarak varlık finansmanında yabancı kaynak ve özkaynak bileşimini kullanır. Borçlanma düzeyi optimal bir bileşimi aşmamalıdır. Borçlanma oranının aktif toplamının %50’si civarına kadar yükselmesi genel olarak normal kabul edilmektedir. Ancak, her işletme kendi nakit yaratma gücü, varlık yapısı ile uyumlu bir yabancı kaynak kullanım formu oluşturmalıdır.

2005, 2006, 2007, 2008 ve 2009 yılları için sektörler itibari ile, karşılaştırmalı olarak, 250 firmanın borçlanma oranları aşağıdaki gibi hesaplanmıştır (T8).

Tablo 8: YABANCI KAYNAKLAR/ NET AKTİFLER							
	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
2005 YILI	0.60	0.44	0.39	0.47	0.49	0.51	0.50
2006 YILI	0.74	0.55	0.43	0.56	0.54	0.52	0.55
2007 YILI	0,68	0,52	0,46	0,52	0,57	0,46	0,52
2008 YILI	0.82	0.56	0.48	0.59	0.62	0.52	0.60
2009 YILI	0.70	0.51	0.47	0.54	0.63	0.48	0.56

KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR/NET AKTİFLER							
2005 YILI	0.41	0.35	0.31	0.38	0.41	0.37	0.38
2006 YILI	0.59	0.37	0.34	0.49	0.42	0.37	0.42

2007 YILI	0,48	0,38	0,36	0,38	0,45	0,35	0,40
2008 YILI	0.45	0.41	0.35	0.48	0.44	0.40	0.42
2009 YILI	0.41	0.33	0.33	0.42	0.46	0.38	0.40

T8’de yer alan oranlara bakıldığında elektrik – elektronik sektöründe yüksek borçluluk, otomotiv sektöründe de yabancı kaynak finansmanına yönelik dikkat çekmektedir. Bunun sonucunda bu sektör firmalarında finans riskleri artmaktadır. Diğer bir anlatımla bu işletmeler artık daha fazla yabancı kaynak finansmanına başvurmadan çok mevcut yabancı kaynaklarını yönetme ve çevirme gayreti içinde olacaklardır.

İkinci oran grubundan ise işletmelerin yabancı kaynak kullanımında uzun vadeli kaynaklara da yöneldiği görülmektedir. Bu, hem işletmeler ve hem de genel ekonomi açısından daha sağlıklı bir finansal yapılanmadır.

2.3 Sektörlerde Varlık Kullanım Verimliliğinin Analizi

Aşağıda T9’da görülen oranlar, sektörler itibariyle işletmelerin kullandıkları varlıkların kaç katı satış gerçekleştirdiğini gösterir. Karlılığı garanti etmemekle birlikte amaç bu oranı yükseltmektir.

Tablo 9. AKTİF DEVİR HIZI:NET SATIŞLAR/NET AKTİFLER							
	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
2005 YILI	0.83	1.32	1.11	1.22	1.97	0.92	1.28
2006 YILI	0.88	1.43	1.21	1.25	1.92	0.93	1.32
2007 YILI	1,30	1,51	1,29	1,20	1,82	0,93	1,39
2008 YILI	0.88	1.46	1.30	1.30	1.96	0.84	1.38
2009 YILI	0.80	1.54	0.92	1.02	1.87	0.90	1.30

Aktif devir hızı bakımından otomotiv en başarılı sektör görünmektedir. Ancak finansal başarı bakımından bu oranın karlılıkla birlikte değerlendirilmesi gerekir.

2.4 Hangi Sektörler Karlı?

T10’da, 2005, 2006, 2007, 2008 ve 2009 yılları için hesaplanan özkaynaklar, aktif toplamı ve net satışlar üzerinden sektörel karlılık oranları görülmektedir.

Tablo 10:
ÖZKAYNAK KARLILIĞI: DÖNEM KARI veya (ZARARI)/ÖZKAYNAKLAR

	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
2005 YILI	0.100	0.110	0.080	0.190	0.180	-0.020	0.090
2006 YILI	-0.013	0.118	0.154	0.122	0.250	-0.018	0.112
2007 YILI	0,276	0,238	0,147	0,174	0,276	0,032	0,172
2008 YILI	0.089	0.123	0.149	0.120	0.179	-0.053	0.098
2009 YILI	0.283	0.164	0.025	0.082	0.160	0.078	0.121
AKTİF KARLILIĞI: DÖNEM KARI veya (ZARARI)/AKTİF TOPLAMI							
2005 YILI	0.040	0.060	0.050	0.100	0.090	-0.010	0.040
2006 YILI	-0.003	0.053	0.088	0.053	0.114	-0.009	0.050
2007 YILI	0,088	0,115	0,079	0,084	0,118	0,017	0,082
2008 YILI	0.016	0.054	0.077	0.049	0.068	-0.025	0.040
2009 YILI	0.086	0.080	0.013	0.038	0.059	0.041	0.053
SATIŞ KARLILIĞI:DÖNEM KARI/NET SATIŞLAR							
2005 YILI	0.050	0.050	0.040	0.080	0.050	-0.010	0.030
2006 YILI	-0.004	0.037	0.073	0.043	0.059	-0.009	0.038
2007 YILI	0,067	0,076	0,062	0,070	0,065	0,019	0,059
2008 YILI	0.019	0.037	0.059	0.038	0.035	-0.030	0.029
2009 YILI	0.107	0.052	0.014	0.037	0.032	0.045	0.041

2009 yılında ortalama olarak özkaynak karlılığı % 12,1; aktif karlılığı % 5,3; Net satış karlılığı % 4,1 olarak gerçekleşmiştir.

Karlılık yönünden Enerji-Elektrik –Elektronik sektörü en yüksek performansa sahiptir. Bu bir ölçüde enerji yatırımlarının çekiciliğini de sağlayabilir.

2.5 Yaratılan Katma Değer Analizi

İşletmelerin yarattığı brüt katma değer trendinin görülebilmesi için 2009 yılı yanında 1998-2008 dönemi bilgileri de aşağıda sunulmuştur. (T11).

Tablo:11 BRÜT KATMA DEĞER (ÜCRET+FAİZ+KİRA+VERGİDEN ÖNCEKİ KAR)							
YILLAR	Enerji - Elektrik - Elektronik	Gıda Tarım ve Hayvancılık	Makina - Metal	Muhtelif	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Konfeksiyon	TOPLAM
1998	12,291,550	30,940,190	50,630,861	53,532,171	119,604,872	135,084,205	402,083,849
1999	28,884,444	67,420,082	77,825,461	79,286,553	202,731,200	206,217,205	662,364,945
2000	24,719,227	43,128,294	86,571,166	68,086,434	444,385,737	236,496,597	903,387,454
2001	125,732,486	60,518,990	152,562,832	87,828,986	587,319,928	357,655,115	1,371,618,337
2002	134,180,503	104,223,720	141,215,975	97,189,203	740,123,185	563,479,721	1,780,412,307
2003	135,584,994	173,246,296	197,354,269	144,868,261	1,129,313,770	685,330,918	2,465,698,507
2004	272,550,936	132,957,047	348,484,188	217,582,472	1,539,338,103	800,300,942	3,311,213,688
2005	162,037,745	230,798,554	299,932,607	457,519,025	1,177,987,709	603,965,045	2,932,240,685
2006	107,690,095	321,875,222	466,976,303	435,438,256	1,635,564,716	668,813,809	3,636,358,401
2007	177.461.904	497.318.153	520.554.117	541.396.698	2.074.517.343	709.983.260	4.521.231.475
2008	114,341,120	504,914,833	619,183,299	502,372,315	2,096,676,804	509,603,987	4,347,094,366
2009	334,505,659	616,470,616	319,474,734	519,412,881	1,936,932,322	839,343,078	4,566,139,290

T11 ve T12 birlikte değerlendirildiğinde, genel olarak yaratılan yıllık katma değer 1998 bazına göre izleyen yıllarda düşüş göstermiştir. 2009 yılında da sözkonusu durum değişmemiş olup, son yılların ekonomik gerçeği bu konuda yeni bir oransal standart oluşturmuştur.

Tablo:12 BRÜT KATMA DEĞER ORANLARI ve DİKEY YÜZDELERİ (1998 YILI ORAN DEĞERİ = 100)						
YILLAR	BRÜT KATMA DEĞER/CIRO	BRÜT KATMA DEĞER/ÖZSERMAYE		BRÜT KATMA DEĞER/AKTİFLER		
	oran	Dikey Yüzdeler (1998=100)	oran	Dikey Yüzdeler (1998=100)	oran	Dikey Yüzdeler (1998=100)
1998	0.196	100	0.621	100	0.260	100
1999	0.190	97	0.730	118	0.262	101
2000	0.192	98	0.625	101	0.245	94
2001	0.168	86	0.603	97	0.217	83
2002	0.142	72	0.444	71	0.183	70
2003	0.149	76	0.429	69	0.223	86
2004	0.153	78	0.390	63	0.203	78
2005	0.136	69	0.346	56	0.174	67
2006	0.133	68	0.392	63	0.176	68
2007	0.150	77	0.440	71	0.209	80
2008	0.127	65	0.434	70	0.176	68
2009	0.135	69	0.405	65	0.176	68

Sonuç

Bu çalışmada yapılan karşılaştırmalı analiz sonucunda sektörel olarak genel eğilimler ortaya konmuştur.

Elde edilen sonuçlar, 2009 yılının Bursa'daki 250 en büyük firma açısından, işletmelerin finansal durumlarını önceki yıllara göre koruduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, büyüme bakımından daha çok kendini koruma planlarının gerçeğe dönüştüğü de anlaşılmaktadır.

Ayrıca, Otomotiv sektörünün Bursa ekonomisi için büyüyen bir öneme sahip olduğu da öne çıkan finansal göstergelerdendir.

İşletmelerin satışları içindeki ihracat payı 2006'da %34; 2007 yılında %28; 2008 yılında %31 iken, 2009 yılında %25'e düşmesi işletmelerin iç pazara yönelik trendi yanında, daralan dış pazar ve kur teşvik gerçeğini de sergiliyor.

İşletmelerin yarattığı katma değer büyüklüklerinin 2009 yılında da genel trend içinde kaldığı ve ekonomi gerçekleriyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Otomotivden sonra tekstilin en yüksek katma değer yaratan sektör olarak bir ölçüde desteklenmesi gereği ortaya çıkmaktadır.